

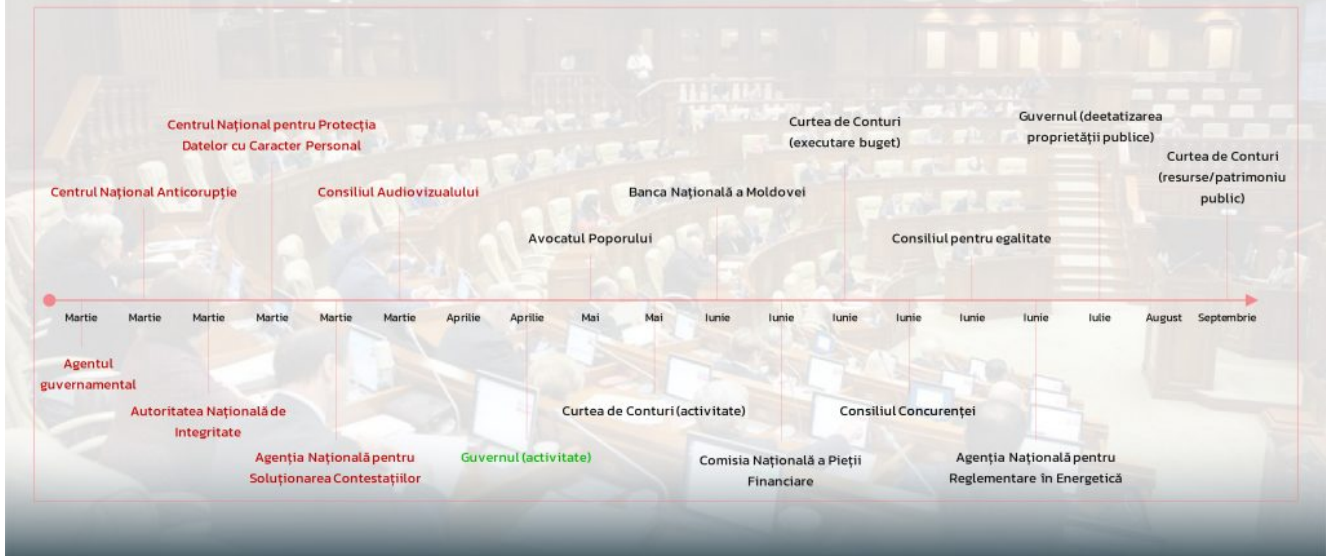
Audierea rapoartelor autorităților în plenul Parlamentului: Un imperativ pentru transparență și responsabilitate

Parlamentul, este instituția fundamentală a statului de drept și trebuie să-și asume rolul crucial în controlul și responsabilizarea autorităților publice. În acest context, audierea rapoartelor acestor autorități în cadrul ședințelor plenare reprezintă un instrument esențial pentru asigurarea transparenței și responsabilității în guvernare.

Dezbaterea în plen a rapoartelor nu este doar un act formal, ci o oportunitate semnificativă de a identifica nevoile și provocările în diferitele domenii de activitate ale autorităților publice și de a găsi soluții eficiente. Implicarea deputaților din toate grupurile parlamentare, atât din majoritate, cât și din opoziție, este esențială pentru asigurarea unei evaluări obiective și a unui control adecvat.

În același timp, observăm că audierea rapoartelor autorităților publice în cadrul ședințelor plenare rămâne un aspect cu lacune în exercitarea controlului parlamentar. În ciuda prevederilor legislative care stabilesc obligativitatea prezentării rapoartelor, constatăm că o parte semnificativă din acestea nu sunt supuse audierii în plenul Parlamentului.

Cronologia audierii în plen a rapoartelor autorităților publice - 2024

Un aspect preocupant este faptul că unele instituții, precum Agentul Guvernamental, Banca Națională a Moldovei, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică nu au prezentat pe parcursul acestei legislaturi rapoartele lor de activitate în plen, în ciuda obligației legale de a face acest lucru. Această lipsă de transparență și responsabilitate subminează încrederea publică în procesul democratic și în capacitatea Parlamentului de a exercita controlul adecvat.

Totodată, chiar și în cazul autorităților care au prezentat rapoartele, constatăm că există deficiențe în respectarea termenelor și procedurilor stabilite. Potrivit analizei Promo-LEX, pe parcursul acestei legislaturi, doar circa 50% din autoritățile responsabile au prezentat rapoarte în plen, dintre care majoritatea cu încălcarea termenelor de prezentare. În plus, până la data de 31 martie urmau să fie audiate în plen rapoartele a 6 autorități, însă propunerile de audiere a acestora nu s-au regăsit pe ordinea de zi a ședințelor desfășurate în luna martie.

În acest sens, Promo-LEX reiterează recomandarea de ajustare a prevederilor Regulamentului Parlamentului sau de includere în proiectul Codului cu privire la organizarea și funcționarea Parlamentului, a unei liste exhaustive a autorităților publice

care sunt obligate să prezinte rapoarte Parlamentului, împreună cu clarificarea termenelor și procedurilor de prezentare.

Considerăm esențial ca Parlamentul să își asume un rol activ în asigurarea transparenței și responsabilității instituțiilor publice prin promovarea unei culturi a audierii și a controlului parlamentar eficient. Doar prin consolidarea acestor mecanisme putem garanta buna guvernare și respectarea principiilor democratice în Republica Moldova.

Analiza integrală poate fi consultată [aici](#).

**Erată: Ca urmare a unei erori admise, din textul Analizei a fost exclus Fondul de Garantare a Depozitelor din Sistemul Bancar, ca entitate care nu ar fi prezentat în plenul Parlamentului rapoartele de activitate, și ca entitate care ar avea, în prezent, o asemenea obligație, în virtutea modificărilor legale operate prin Legea nr. 160/2023. Dorim să corectăm această informație, menționând că entitatea dată nu are obligația prezentării rapoartelor de activitate în plenul Parlamentului conform legislației în vigoare.*

Genocidul din Rwanda. Cum discursul de ură a alimentat

tragedia?

În primăvara anului 1994, în Rwanda, o țară din Africa Centrală, cu o populație de circa 13,7 milioane de oameni și un PIB pe cap de locuitor de 966 dolari SUA, a început unul dintre cele mai teribile masacre din istorie, cunoscut ca Genocidul din Rwanda. Genocidul a durat trei luni, fiecare zi dintre care a provocat moartea a circa 10.000 de persoane. Pentru a înțelege ce s-a întâmplat cu adevărat în acele zile, este important să analizăm rolul discursului de ură în pregătirea terenului pentru organizarea Genocidului.

Contextul istoric al Rwandei

Rwanda era o țară locuită de două grupuri etnice principale: hutu, care alcătuiesc majoritatea și tutsi, grupul minoritar. De-a lungul timpului, aceste două grupuri au fost implicate în conflicte interetnice și politice, alimentate de tensiuni și resentimente adânci.

Colonizarea europeană, în special de către Belgia, a amplificat aceste tensiuni prin politica lor de divizare și stăpânire. Belgienii au promovat grupul tutsi ca fiind superiori grupului hutu, sporind astfel inegalitățile și resentimentele. Reprezentanții grupului tutsi erau promovați în funcții administrative și de conducere de rang înalt, în armată, dețineau anumite privilegii economice, în timp ce membrii grupului hutu, în mare parte, erau marginalizați.

Situația s-a schimbat odată cu obținerea independenței Rwandei în 1962. În urma alegerilor, puterea a fost preluată de către reprezentanții grupului hutu, care treptat au început să promoveze o politică anti-tutsi, învinuindu-i de subjugarea comunității hutu de-a lungul istoriei și complicitate cu colonizatorii. Tensiunile etnice și sociale au crescut când președintele Rwandei a devenit Juvénal Habyarimana, un hutu

extremist.

Rolul discursului de ură

În lunile care au precedat genocidul, discursul de ură a fost intensificat de către liderii politici și mass-media. Radiourile și ziarele au fost folosite ca instrumente de propagandă pentru a manipula și a incita mulțimea hutu împotriva minorității tutsi. Potrivit unui studiu științific, radio-ul a fost responsabil pentru aproximativ 10%[\[1\]](#) din violențele produse în timpul Genocidului.

Termeni precum „insecte” și „paraziți” erau folosiți pentru a descrie persoanele de etnie tutsi, dezumanizându-le și încurajând astfel sentimente de ură față de acestea. Uciderea lor era considerată drept un „act de patriotism” și de „salvare a democrației”. Ura a cuprins întreaga societate, de la copii până la vârstnici.

Liderii politici hutu au orchestrat o campanie sistematică de demonizare a grupului tutsi, prezentându-i ca o amenințare la adresa securității naționale. Această retorică inflamatorie a alimentat paranoia și frica în rândul maselor, transformându-i pe tutsi în „țapi ispășitori” pentru toate problemele Rwandei.

Escaladarea violenței

La 6 aprilie 1994, a fost doborât avionul președintelui Rwandei, Juvénal Habyarimana. În aceeași zi, elita hutu s-a grăbit să învinuiască grupul tutsi de producerea asasinatului. Aceasta a declanșat un val de violențe fără precedent. Grupuri de militanți extremiști hutu au început să atace și să ucidă reprezentanții grupului tutsi și hutu moderați, percepuți ca susținători ai acestora. Atacurile se produceau pe străzi, în case, în locurile publice, fiind omorâți toți cei identificați ca reprezentanți ai grupului tutsi: copii, femei, bărbați și bătrâni.

Violențele erau alimentate prin campanii de propagandă

extremistă și discurs de ură în mass-media, în special, la radio. Lozinca principală utilizată de sursele de informare în masă era: „Omorâți aceste insecte”. Atrocitățile au durat până în luna iulie 1994 și au provocat moartea a sute de mii de oameni, iar comunitatea internațională, timp de aproape trei luni, a reacționat doar într-un mod declarativ, fără a interveni în soluționarea conflictului. Abia în anul 2021, președintele Franței, Emmanuel Macron, a recunoscut responsabilitatea[2] țării sale pentru producerea Genocidului din Rwanda.

Consecințe și reacții

Conform datelor Organizației Națiunilor Unite[3], Genocidul din Rwanda s-a soldat cu peste 800 000 de morți în doar câteva săptămâni. Conform estimărilor Guvernului Rwandei[4], victime ale acelor evenimente au fost peste 1 000 000 de oameni. Comunitatea internațională a fost criticată pentru inacțiunea sa în fața acestei tragedii, iar mulți specialiști consideră că intervenția timpurie ar fi putut salva vieți.

După încheierea masacrului, s-au întreprins eforturi de reconstrucție și reconciliere în Rwanda, în special în domeniul educației și promovării drepturilor omului. Noua elită politică nu mai utiliza termenul distructiv de divizare a societății în hutu și tutsi, promovând ideea unei singure națiuni – ruandezii. Cu toate acestea, rănilor provocate de genocid rămân adânc întipărite în țară chiar și la o distanță de 30 de ani de la producerea tragediei.

Genocidul din Rwanda este un exemplu tragic al puterii distructive al discursului de ură. Prin demonizarea și dezumanizarea unei întregi populații, liderii politici și mass-media au creat un climat care a susținut și justificat acțiunile autorităților. Învățând din această tragedie, este important să ne angajăm în promovarea toleranței și respectului față de diversitate, pentru a evita repetarea unor astfel de orori în viitor.

„Lumea văzuse același lucru petrecându-se de multe ori înainte. După ce s-a întâmplat în Germania nazistă, toate țările mari și puternice au jurat: „Niciodată!” Dar iată-ne, șase femei inofensive ghemuite în întuneric, marcate pentru a fi executate, din motiv că ne-am născut tutsi. Cum reușise istoria să se repete? Cum a reușit acest rău să iasă din nou la suprafață? De ce i s-a permis diavolului să meargă printre noi necontestat, otrăvind inimile și mințile până nu era prea târziu?” Immaculée Ilibagiza, supraviețuitoare a Genocidului din Rwanda, autoarea cărții: „Rămasă să spună: Descoperirea lui Dumnezeu în mijlocul Holocaustului din Rwanda”.

[1]

<https://academic.oup.com/qje/article-abstract/129/4/1947/1853091?redirectedFrom=fulltext&login=false>

[2]

<https://www.dw.com/en/rwanda-macron-admits-french-responsibility-in-genocide/a-57680013>

[3] https://survivors-fund.org.uk/learn/statistics/#_ftnref1

[4] Ibidem

Apel public: Nu dați uitării crimele din 7 aprilie 2009

De câți ani mai este nevoie pentru a înfăptui justiția în dosarul „7 aprilie 2009”?

An de an, apelurile societății civile și apărătorilor drepturilor omului privind „7 aprilie 2009” răsună în întreg spațiul mediatic. An de an, cerem ca autoritățile să tragă la răspundere toate persoanele responsabile de tragicele evenimente soldate cu sute de victime ale abuzului din partea poliției. Cu toate acestea, deja de 15 ani dosarul „7 aprilie 2009” este practic dat uitării de către autorități, perpetuând impunitatea și injustiția pentru victimele acestor evenimente tragice.

La data de 5 aprilie 2009 în Republica Moldova s-au desfășurat alegeri parlamentare, în urma cărora Partidul Comunist a venit la conducerea Parlamentului. La 6 aprilie 2009, mii de oameni s-au întrunit în fața clădirilor Parlamentului și Președinției RM pentru a protesta împotriva rezultatelor alegerilor parlamentare. Începând cu 7 aprilie 2009, în urma unei reacții abuzive a poliției, cel puțin 600 de persoane au fost reținute în mod arbitrar, multe dintre ele fiind maltratate, torturate și deținute în condiții inumane, fără apă și mâncare. Cel puțin patru persoane și-au pierdut viața în condiții suspecte.

Ilegalități comise în 7 aprilie 2009 constituie dovada faptului că autoritățile au eșuat în onorarea obligațiilor sale internaționale, prin faptul că au supus victimele relelor tratamente și torturii și prin faptul că toate persoanele vinovate în săvârșirea acestor crime nu au fost trase la răspundere până la ziua de astăzi. Această situație contribuie la perpetuarea impunității în privința acestor ilegalități.

La 25 noiembrie 2021, Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (PCCOCS) a declarat că Procurorul general interimar, Dumitru Robu, a dispus reluarea urmăririi penale pe dosarul evenimentelor din 7 aprilie 2009, ceea ce presupunea că procurorii PCCOCS urmau să întreprindă acțiuni procesual penale pentru investigarea inclusiv a versiunii potrivit căreia anumite persoane erau implicate în deturnarea evenimentelor prin folosirea armelor

de foc.^[i] Însă, în urma unor cereri de acces la informații de interes public emise de către Amnesty International Moldova în care am dorit să aflăm despre acțiunile întreprinse de PCCOCS și tragerea la răspundere a persoanelor responsabile de evenimentele din 7 aprilie 2009, nici un răspuns la întrebările adresate nu a fost oferit.

La rândul său, Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova a confirmat faptul că niciunul din dosarele în cadrul cărora acesta a investigat evenimentele din 7 aprilie 2009 nu a fost desecretizat, invocând motivul precum că acestea ar conține „informații privind tactica, metodele, rezultatele activității operative/speciale de investigații, precum și informații ce vizează efectivul, forțele, planurile, organizarea, finanțarea și asigurarea tehnico-materială a activității SIS [...și] date privind persoanele care au cooperat confidențial cu Serviciul.”

Organizațiile și persoanele semnatare consideră că faptele comise în cadrul evenimentelor din 7 aprilie 2009 trebuie calificate drept încălcări ale drepturilor omului, cel puțin a:

1. dreptului la integritate fizică și psihică;
2. dreptului la siguranță;
3. dreptului la un proces echitabil și remediu efectiv.

Astfel, organizațiile și persoanele semnatare solicită:

1. desecretizarea dosarelor ce țin de evenimentele din 7 aprilie 2009;

Conform art. 8 al Legii Nr. 245 din 27.11.2008 cu privire la secretul de stat: „(1) *Nu se atribuie la secret de stat și nu pot fi secretizate informațiile privind:*

a) *Faptele de încălcare a drepturilor și libertăților omului și ale cetățeanului; (...)*

f) faptele de încălcare a legii de către autoritățile publice și persoanele cu funcții de răspundere din cadrul acestora”.

2. înlăturarea fenomenului impunității în acest dosar prin tragerea la răspundere penală a celor vinovați care în diverse moduri s-au eschivat de la urmărirea penală;

3. aplicarea în practică a principiului toleranței „zero” față de tortură;

4. întreprinderea măsurilor și instituirea mecanismelor eficiente pentru a asigura victimele torturii cu dreptul la o reabilitare multiaspectuală (în conformitate cu art. 14 al Comentariul General nr. 3 la Convenția ONU împotriva Torturii);

5. comunicarea adevărului asupra faptelor fiecărui caz, și garanții efective de non-repetiție.

7 aprilie 2024

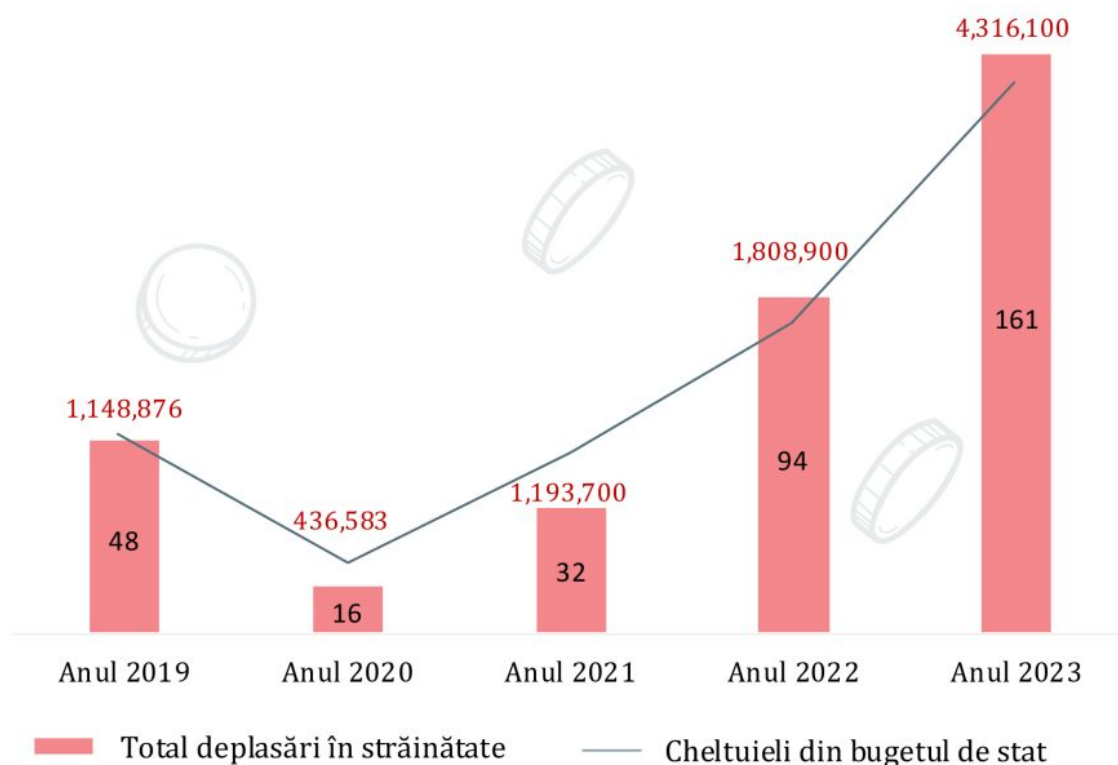
Organizațiile și persoanele semnatare:

1. Amnesty International Moldova
2. RCTV Memoria
3. Evghenii Alexandrovici Goloșceapov, LL.M., membru al Grupului de criză din aprilie-mai 2009, apărător al drepturilor omului
4. O. Ambasada Drepturilor Omului (Human Rights Embassy)
5. Nadia Lefter, LL.M., membră a Grupului de criză din aprilie-mai 2009
6. Stella Cotorcea, membră a Grupului de criză din aprilie-mai 2009
7. Veaceslav Balan, expert în drepturile omului, doctorand la Universitatea din Ottawa
8. O. HomoDiversus
9. Mihaela Ajder (Copoț), membră a Grupului de criză din aprilie-mai 2009
10. Promo-LEX

Deplasările de serviciu în străinătate ale deputaților și angajaților Secretariatului Parlamentului în semestrul II al anului 2023

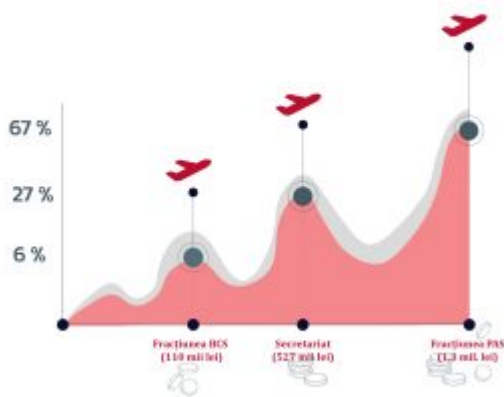
Analizând informația privind deplasările de serviciu în străinătate (sem. II a. 2023), Promo-LEX constată, prin comparația cu anii precedenți, că numărul deplasărilor, precum și cheltuielile suportate pentru acestea sunt în continuă creștere.

Evoluția numărului și cheltuielilor deplasărilor de serviciu în străinătate (2019 – 2023)

În perioada monitorizată, au fost emise în total 82 de dispoziții de delegare în deplasare, cu 14 dispoziții mai puține decât în perioada ianuarie – iunie 2023. În scopul onorării invitațiilor, din bugetul Parlamentului, au fost cheltuite 1,9 milioane de lei, cu 0,4 milioane mai puțin decât în semestrul I al anului 2023. Precizăm că, în cazul a 41% din deplasări (cu 8% în creștere), costul integral sau parțial al acestora a fost achitat de organizatori. Prin urmare, cheltuielile totale pentru deplasările în interes de serviciu în străinătate ale deputaților și angajaților Secretariatului Parlamentului au fost mult mai mari.

Cheltuielile din bugetul de stat pentru deplasările în străinătate (iulie - decembrie 2023)

Cheltuielile efectuate din bugetul de stat pentru deplasările respective au fost de 1,9 mil. de lei

Scopul deplasărilor de serviciu în străinătate (iulie - decembrie 2023)

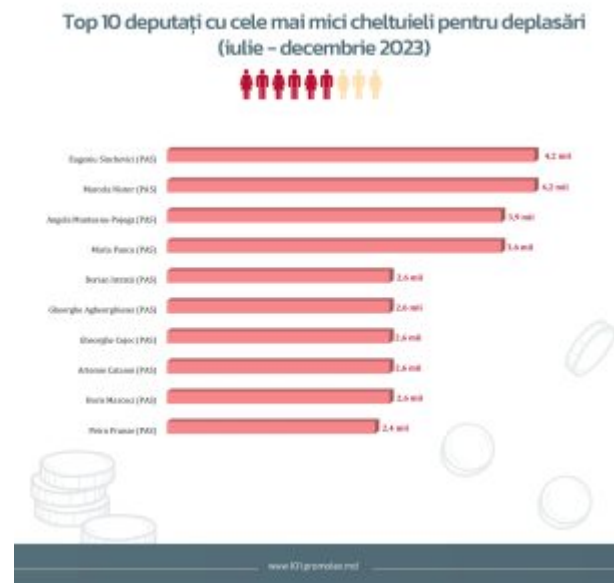
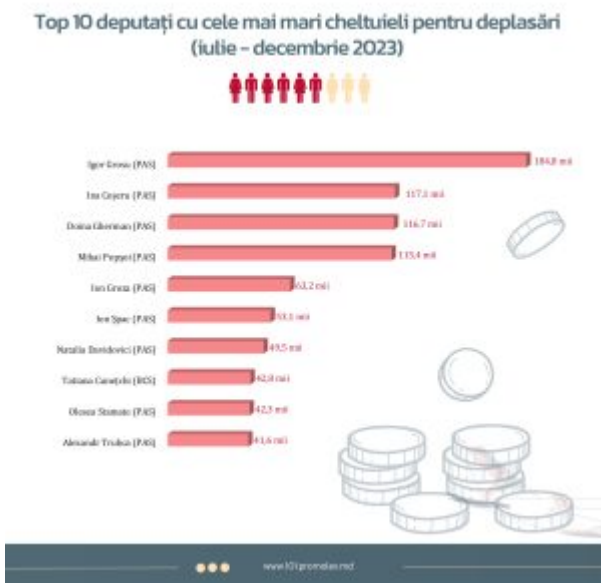
www.pronet.ro

67% din totalul cheltuielilor au fost efectuate pentru deplasările de serviciu în străinătate ale deputaților fracțiunii PAS (cu 2% în creștere față de perioada precedentă de monitorizare), 27% – pentru cele ale personalului Secretariatului Parlamentului, iar 6% – pentru deplasările deputaților din fracțiunea BCS (cu 2% mai puțin față de perioada precedentă de monitorizare). Similar perioadei anterioare de monitorizare, constatăm că deputații independenți și cei neafiliați nu au avut nici o deplasare de serviciu în străinătate.

Cea mai mare parte a cheltuielilor efectuate au fost pentru achitarea diurnelor persoanelor delegate (43,6%), pentru

transport (39,2%), și pentru serviciile de cazare (21,7%).

Conform datelor, deputații din fracțiunea PAS dețin, atât topul deputaților cu cele mai mari cheltuieli pentru deplasări (cu Igor Grosu – lider al topului), cât și topul deputaților cu cele mai mici cheltuieli pentru deplasări (cu Petru Frunze – lider al topului).

Din totalul celor 82 de dispoziții de delegare în deplasare analizate, deputații fracțiunii PAS au fost delegați în 66% (54 deplasări), angajații Secretariatului Parlamentului – în 49% (40 deplasări), iar deputații fracțiunii BCS – în 9% (7 deplasări). Numărul deplasărilor mixte (deputați delegați din ambele fracțiuni parlamentare) a scăzut de la 10 deplasări la 6 deplasări.

În funcție de destinația deplasărilor de serviciu în străinătate, cele mai multe au fost efectuate în SUA (7), urmate Belgia (6), România (5), Franța, Austria, Cehia, Germania și Italia (câte 3 fiecare), Georgia, Danemarca, Norvegia, Spania, Finlanda, Lituania, Polonia și Serbia (câte 2 fiecare), Estonia, Japonia, Marea Britanie, Suedia, Țările de Jos, Croația, Grecia, Macedonia de Nord, Irlanda, Portugalia, Slovacia, și Israel (câte 1 fiecare). 63% din

totalul deplasărilor au fost în scop de participare la diverse evenimente regionale/internaționale (în creștere cu 8%), iar 37% au fost vizite oficiale, de studiu și de lucru (în descreștere cu 3%).

Destinațiile deplasărilor de serviciu

Precizăm că Promo-LEX a analizat aceste date în contextul monitorizării activității Parlamentului Republicii Moldova, în special din perspectiva transparenței, legalității și eficienței procedurilor, în cadrul Programului „Democrație, Transparență și Responsabilitate” susținut financiar de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională

(USAID). Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Sinteza ședinței plenare din 28 martie 2024

În cadrul ședinței plenare din 28 martie 2024 a Parlamentului Republicii Moldova, au fost examinate și discutate mai multe subiecte de interes pentru procesul legislativ și transparența decizională. Sesiunea a adus în atenție trei proiecte propuse de opoziția parlamentară, care, deși au fost supuse votului, nu au întrunit numărul necesar pentru adoptare. Proiectele de lege, incluse în ordinea de zi încă din 14 martie 2024, au

fost supuse dezbaterii și votului cu o întârziere notabilă, cauzată de absența repetată a opoziției din ședințele plenare. Mai mult, comisiile permanente nu au acordat avize pentru aceste inițiative legislative, încălcând astfel dispozițiile regulamentului parlamentar și punând în umbră necesitatea unui dialog constructiv între toate forțele politice.

Un alt aspect notabil a fost modificarea substanțială a ordinii de zi în timpul ședinței, unde peste 60% din planul inițial a fost schimbat. Propunerile de modificare au venit din partea diferitelor comisii parlamentare și au influențat semnificativ agenda de lucru a plenului. Această flexibilitate poate afecta capacitatea participanților și a publicului de a urmări și înțelege pe deplin subiectele discutate.

Conform analizei Promo-LEX, se constată că transparența în procesul decizional a suferit semnificativ, afectând 44% din proiectele de lege votate în cadrul ședinței. Dacă luăm în considerare și actele publicate în timpul sau imediat după ședința plenară, acest procent crește la 81%. Dintre proiectele a căror transparență a fost afectată, pentru două a fost instituit modul prioritar de examinare, unul – fiind propus de Guvern și altul – de un deputat PAS, deși pentru acesta din urmă nu sunt clarificate temeiul legal și motivul prioritizării conform regulamentului parlamentar. Lipsa publicării altor acte aferente proiectelor a crescut neclaritatea procesului decizional, iar diferențele mari în timpul de examinare și votare a proiectelor, între 16 și 309 zile, evidențiază riscul de a afecta echilibrul și obiectivitatea procesului legislativ.

Cu regret, chiar dacă [Promo-LEX a atenționat anterior](#), Parlamentul a omis să exercite controlul parlamentar eficient și la timp prin audierea autorităților publice, în conformitate cu obligațiile lor legale pentru luna martie. Consiliul Audiovizualului, Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor și Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, Autoritatea Națională

de Integritate, Centrul Național Anticorupție și Agentul Governamental ar fi trebuit să fie supuse audierii în plen pentru a asigura transparență și responsabilitate în activitatea lor. Este imperativ ca Parlamentul să reexamineze practicile sale și să își consolideze angajamentul pentru o guvernare transparentă și responsabilă.

Sinteza ședinței plenare din 21 martie 2024

www.101.promolex.md

#101.Parlamentul lucrează pentru tine?!

Ședința din 21 martie 2024 a fost marcată de dezbateri îndelungate, de circa 4 ore, asupra proiectului de lege privind votul prin corespondență. În plus, au avut loc perturbări în cadrul ședinței plenare și au fost observate comportamente nepotrivite statutului de deputat, iar transparența decizională a fost afectată.

Ședința plenară din 21 martie 2024

Ședința din 21 martie 2024 a fost marcată de dezbateri îndelungate, de circa 4 ore, asupra proiectului de lege privind votul prin corespondență. În plus, au avut loc perturbări în cadrul ședinței plenare și au fost observate comportamente nepotrivite statutului de deputat, iar transparența decizională a fost afectată.

Deputații au dezbătut timp de 4 ore **proiectul de lege**

referitor la pilotarea votului prin corespondență, care a fost supus votului în prima lectură în cadrul acestei ședințe. Este important de menționat că această inițiativă a fost adusă în discuție și votată fără a primi avizul necesar din partea Direcției Generale Juridice și a Comisiei Electorale Centrale, ceea ce constituie o omisiune a etapelor esențiale ale procesului decizional.

Reamintim că Promo-LEX a participat la consultările publice desfășurate pe 7 martie, exprimându-și susținerea pentru implementarea metodelor alternative de vot. În [opinia transmisă Parlamentului](#), a fost recomandată necesitatea îmbunătățirii proiectului, garantarea unui sprijin larg atât la nivel politic, cât și în cadrul societății, precum și obținerea unei Opinii pozitive din partea Comisiei de la Veneția și a OSCE/ BIDD0.

Transparența decizională a fost afectată în proporție de 65% din cauza nepublicării avizelor, expertizelor și altor documente relevante asociate proiectelor (6), precum și din cauza nerespectării termenului prevăzut pentru prezentarea recomandărilor părților interesate (2). Menționăm că unele acte aferente proiectelor examinate în cadrul ședinței – cum ar fi 5 rapoarte și un coraport al comisiilor de specialitate, 2 proiecte de hotărâre și un proiect de lege, împreună cu un aviz al Direcției Generale Juridice – au fost publicate pe pagina web a Parlamentului în ziua ședinței, fie în timpul examinării proiectelor sau chiar ulterior votării. În plus, un proiect (autori fiind deputați PAS) a cărui transparență decizională a fost afectată, a fost examinat în regim prioritar fără a exista un temei legal clar. Toate aceste aspecte complică înțelegerea și evaluarea adecvată a deciziilor luate în cadrul acestei ședințe plenare.

Pe lângă aceasta, **ședința a fost marcată de perturbări și incidente**. Deputații de la Blocul Comuniștilor și Socialiștilor au părăsit sala în semn de protest, refuzând să mai participe la dezbateri, ceea ce a afectat negativ

calitatea dialogului parlamentar și a compromis buna desfășurare a procesului legislativ.

În același timp, **Promo-LEX atenționează asupra comportamentului inacceptabil a deputaților, inclusiv al președintelui Parlamentului**, care au proferat insulte și acuzații grave în adresa unor deputați independenți. Astfel de acțiuni nu doar că sunt nepotrivite pentru un for legislativ, dar subminează și încrederea populației în instituția parlamentară și în respectul pentru democrație și diversitatea opiniei. Este esențial ca membrii Parlamentului să manifeste respect reciproc și să-și îndeplinească responsabilitățile într-un mod profesional și respectuos, în conformitate cu valorile și principiile democrației.

Reamintim că, în luna martie, conform prevederilor legale ar trebui să fie audiate în plen rapoartele Consiliului Audiovizualului, Agenției Naționale pentru Soluționarea Contestațiilor și Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, Autorității Naționale de Integritate, Centrului Național Anticorupție și Agentului Guvernamental. Aceste audieri sunt esențiale pentru asigurarea unui control parlamentar eficient și pentru asigurarea transparenței și responsabilității acestor entități.

Asociația Promo-LEX reiterează apelul către toți deputații să respecte Regulamentul Parlamentului și să demonstreze o conduită corespunzătoare statutului lor. Numai prin respectarea principiilor democratice putem asigura o guvernare legitimă și responsabilă.

Amintim că, în perioada 2021 – 2025, Promo-LEX și-a propus să monitorizeze activitatea Parlamentului Republicii Moldova, în special din perspectiva transparenței, legalității și eficienței procedurilor, în cadrul Programului „Democrație, Transparență și Responsabilitate” susținut financiar de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Scopul monitorizării este de a spori transparența

instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Comitetul de Miniștri al CoE reiterează obligația Rusiei de a executa integral hotărârile CtEDO în „dosarul școlilor”

La ședința Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei din 12 – 14 martie 2024, Delegații și-au exprimat îngrijorarea în legătură cu neexecutarea hotărârilor CtEDO de către Federația Rusă și au somat, din nou, autoritățile de la Moscova să

achite despăgubiri victimelor și să urgenteze implementarea unui plan concret pentru executarea acestor hotărâri.

Comitetul de Miniștri a subliniat că, deși Federația Rusă a încetat să mai fie Înaltă Parte a Convenției Europene a Drepturilor Omului, începând cu 16 septembrie 2022, trebuie totuși să respecte obligațiile prevăzute de Convenție, inclusiv să pună în aplicare hotărârile Curții, în conformitate cu Articolul 58 al Convenției.

Delegații au insistat asupra importanței fundamentale a educației primare și secundare pentru succesul viitor al fiecărui copil și asupra dreptului solicitanților de a continua să primească educație în limba maternă, fără obstacole și hărțuire. Cu toate că au trecut aproape două decenii de la primele încălcări a dreptului la educație în regiunea transnistreană a Republicii Moldova, victimele încă nu au beneficiat de nicio formă de remediere a încălcărilor constatate, inclusiv despăgubirea financiară.

Comitetul reamintește că, pe lângă plata satisfacției echitabile, măsurile de executare a acestor hotărâri includ revocarea „cadrelor de reglementare” de la originea încălcărilor, reîntoarcerea școlilor în grafie latină la fostele sedii sau la spații alternative adecvate procesului de învățământ și instituirea de măsuri pentru eliminarea hărțuirii și intimidării elevilor, părinților și profesorilor.

Comitetul Miniștri și-a exprimat îngrijorare în legătură cu eșecul continuu al autorităților ruse de a respecta această obligație prin plata satisfacției echitabile acordate și prezentarea unui plan de acțiune care să stabilească măsuri concrete pentru executarea hotărârilor CtEDO. Delegații au îndemnat autoritățile de la Moscova să respecte această obligație fără întârziere suplimentară.

La moment în grupul de cauze Catan și alții v. Rusia sunt incluse 5 cauze în care au fost pronunțate 3 hotărâri ale

Curții Europene a Drepturilor Omului, prin care au fost constatate încălcări ale drepturilor fundamentale ale elevilor, părinților, dar și ale profesorilor din 7 instituții de învățământ cu predare în limba română din regiunea transnistreană (din totalul de 8 școli), ca urmare a presiunilor și intimidărilor la care au fost supuși aceștia pe parcursul anilor.

Amintim că încălcările s-au produs în perioada anilor 2002-2004 (Catan și alții, Bobeico și alții) și 2013-2014 (Iovcev și alții). În aceste cauze, Curtea a constatat că Federația Rusă avea jurisdicție și își asuma responsabilitatea datorită controlului efectiv continuu și a influenței decisive asupra administrației *de facto* de la Tiraspol.

Asociația Promo-LEX consideră că, executarea integrală a acestor hotărâri de către Federația Rusă poate reprezenta un prim pas pentru încetarea încălcărilor flagrante în privința dreptului la educație în regiunea transnistreană a Republicii Moldova. Îndemnăm autoritățile de la Chișinău să insiste suplimentar pentru executarea acestor hotărâri de către Federația Rusă.

Sinteza ședinței plenare din 14 martie 2024

În cadrul ședinței plenare din 14 martie 2024 a Parlamentului Republicii Moldova, s-au evidențiat multiple aspecte ce necesită atenție și analiză profundă, reflectând un context complex și dinamic al procesului legislativ și al exercitării controlului parlamentar.

Asociația Promo-LEX evidențiază o tendință îngrijorătoare în practica actuală a ședințelor plenare ale Parlamentului, caracterizată de modificări frecvente și semnificative ale ordinii de zi. Procedura standard de aprobare a unei ordini de zi pentru fiecare două săptămâni este afectată de intervenții de ultim moment. În loc să existe o distribuție echilibrată a proiectelor, observăm o concentrare majoră în prima săptămână, lăsând puține subiecte pentru ce-a de-a doua săptămână. De exemplu, în cadrul ședinței din 14 martie 2024, din cele 23 de subiecte inițiale, doar 7 au rămas pe ordinea de zi, iar cu o zi înainte, Biroul Permanent propune adăugarea a 17 subiecte noi. Aceste schimbări bruște și extinse – reprezentând o creștere de 271,4% – subminează încrederea și înțelegerea clară a procesului legislativ, generând incertitudine și dificultăți în pregătirea adecvată pentru dezbateri și votare. Astfel de practici ar trebui să fie revizuite și ajustate pentru a restabili integritatea și eficiența procesului legislativ. Durata ședinței a fost de aproximativ 13 ore, cu o pauză de 2 ore inclusă.

Totodată, observăm că proiectele prezentate de opoziția parlamentară nu au fost incluse în ordinea de zi, deși ședința din 14 martie urma să fie dedicată în special acestora, fiind prima ședință din a șasea săptămână a sesiunii parlamentare. Subliniem că, conform Regulamentului Parlamentului, inițiativele fracțiunilor parlamentare din opoziție, precum și cele ale deputaților neafiliați din opoziție, sunt prioritare la stabilirea ordinii de zi pentru prima ședință plenară din fiecare ciclu de șase săptămâni de la începutul sesiunii parlamentare. Durata ședinței a fost de aproximativ 13 ore, cu o pauză de 2 ore inclusă. Cea mai lungă dezbatere a fost audierea raportului cu privire la activitatea Guvernului în anul 2023, care a durat aproximativ 5 ore.

Controlul parlamentar, în această ședință a fost exercitat prin audierea, pentru prima dată în această legislatură a Raportului Guvernului pentru anul precedent, precum și a

Raportului Comisiei pentru Situații Excepționale (CSE) privind acțiunile întreprinse pe perioada stării de urgență. Evidențiem că pe masa legislativului a fost înregistrat încă în martie 2023, [un proiect de lege](#) (nr. 63/2023), potrivit căruia CSE urma să prezinte raport după expirarea perioadei pentru care a fost declarată starea de urgență. Apreciem pozitiv că un asemenea raport a fost prezentat în plen, chiar și la expirarea a 2 luni jumătate de la încheierea stării de urgență, însă considerăm că controlul parlamentar ar trebui să fie unul eficient, cu formularea concluziilor și după caz, recomandărilor autorităților publice.

Respectarea transparenței decizionale și exercitarea eficientă a controlului parlamentar reprezintă un pilon esențial al funcționării democrației, cu toate acestea, observăm o serie de deficiențe, inclusiv absența deputaților din opoziție la examinarea a cel puțin 8 proiecte, precum și problemele înregistrate în procesul de vot electronic, unde deși unii deputați au părăsit sala, aceștia au fost înregistrați ca fiind prezenți.

Un alt aspect deosebit de preocupant este afectarea transparenței decizionale în proporție de 63%, prin nesolicitarea/ neacordarea/ nepublicarea în timp util a actelor aferente proiectelor de legi și prin nerespectarea termenului de 10 zile lucrătoare prevăzut pentru prezentarea recomandărilor. Asociația Promo-LEX subliniază că această deficiență a afectat examinarea a 12 proiecte de acte normative, incluzând proiecte de legi votate în prima și a doua lectură. De asemenea, identificăm situații în care dreptul de depunere a amendamentelor a fost restricționat, încălcând regulamentul parlamentar.

În lumina acestor constatări, Asociația Promo-LEX reiterează importanța respectării principiilor democratice și a transparenței în procesul legislativ. Facem apel la Parlamentul Republicii Moldova să ia în considerare aceste observații și să întreprindă măsurile necesare pentru

îmbunătățirea procesului decizional.

Amintim că, în perioada 2021 – 2025, Promo-LEX și-a propus să monitorizeze activitatea Parlamentului Republicii Moldova, în special din perspectiva transparenței, legalității și eficienței procedurilor, în cadrul Programului „Democrație, Transparență și Responsabilitate” susținut financiar de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Alegerile prezidențiale rusești organizate în regiunea transnistreană: asigurarea dreptului la vot sau limitarea suveranității Republicii Moldova?

Pe 17 martie 2024, locuitorii regiunii transnistrene a Republicii Moldova vor fi chemați la cele 6 secții de votare, care vor fi deschise pe teritoriul temporar ocupat al țării pentru alegerea președintelui Federației Ruse. Acest lucru se întâmplă fără acordul autorităților constituționale, care au permis să fie deschisă doar o singură secție de votare pe teritoriul Republicii Moldova, la Ambasada Federației Ruse de la Chișinău. Refuzul autorităților ruse de a se conforma cu poziția Chișinăului a fost catalogat drept inacceptabil de

Ministrul afacerilor externe, Mihai Popșoi[\[i\]](#).

Decizia de a deschide secții de votare pe teritoriul regiunii transnistrene, în pofida protestului autorităților moldovenești, completează registrul larg de abuzuri comise de Federația Rusă în raport cu integritatea, suveranitatea și inviolabilitatea teritoriului Republicii Moldova și evidențiază din nou că autoritățile ruse consideră că ar avea dreptul să acționeze pe teritoriul Republicii Moldova după cum doresc.

Acest fapt nu ne surprinde, pentru că nu ne aflăm la primele alegeri prezidențiale rusești organizate în stânga Nistrului și mun. Bender. Înainte de a prezenta ce urmăresc de fapt autoritățile ruse prin organizarea acestor alegeri în regiunea transnistreană și de ce retorica lor este eronată, propun să aruncăm o privire asupra datelor de mai jos, privind scrutinele prezidențiale anterioare organizate de Federația Rusă în regiunea transnistreană a Republicii Moldova.

Alegerile prezidențiale ruse din 2024 (date preliminare)

- 6 secții de votare (trei în Tiraspol și câte una în Bender, Râbnița și Grigoriopol)[\[ii\]](#)
- 250. 000 de cetățeni ruși din regiunea transnistreană sunt așteptți la secțiile de votare, conform autorităților ruse

Alegerile prezidențiale ruse din 2018

- 24 secții de votare (zece în Tiraspol, șase în Bender, câte două în Râbnița și Dubăsari, câte una în Grigoriopol, Slobozia, Camenca și Dnestrovsc)[\[iii\]](#)
- 73.947 de persoane au participat la alegeri (prezență record)[\[iv\]](#)
- 96,4%^[1] dintre alegători au votat pentru Vladimir Putin[\[v\]](#)
- 87 de observatori din Camera Civică a Federației Ruse au

monitorizat alegerile[\[vi\]](#)

- Cel puțin 8 mii de buletine de vot au fost distribuite pentru fiecare secție de votare, adică aproximativ 192.000 în total[\[vii\]](#)

Alegerile prezidențiale ruse din 2012

- 24 secții de votare (zece în Tiraspol, șase în Bender, câte două în Râbnița și Dubăsari, câte una în Grigoriopol, Slobozia, Camenca și Dnestrovsc)[\[viii\]](#)
- 50.368 de persoane au participat la alegeri[\[ix\]](#)
- 85% dintre alegători au votat pentru Vladimir Putin[\[x\]](#)

Alegerile prezidențiale ruse din 2008

- 23 secții de votare (zece în Tiraspol, șase în Bender, câte două în Râbnița și Dubăsari, câte una în Grigoriopol, Slobozia și Dnestrovsc)[\[xi\]](#)
- 46.070 de persoane au participat la alegeri[\[xii\]](#)
- 87,6% dintre alegători au votat pentru Dmitri Medvedev[\[xiii\]](#)

„Apărarea drepturilor și intereselor celor 250.000 de cetățeni ruși din Moldova”: ce se ascunde în spatele acestei retorici a Federației Ruse?

Autoritățile Federației Ruse justifică organizarea alegerilor prezidențiale rusești în teritoriul necontrolat al Republicii Moldova printr-o retorică manipulatoare și cinică. În termeni specifici, organizarea alegerilor prezidențiale ruse în regiunea transnistreană este mascată sub eticheta „apărării drepturilor și intereselor” celor 250.000 de cetățeni ruși din regiunea transnistreană, inclusiv dreptul la vot[\[xiv\]](#).

Cataloghez această retorică drept manipulatoare și cinică din următoarele considerente:

- În regiunea transnistreană a Republicii Moldova locuiesc 357.534 de cetățeni moldoveni (peste 90% din populația regiunii)[\[xv\]](#) ale căror drepturi și libertăți sunt

încălcate sistematic de structurile transnistrene, controlate de autoritățile Federației Ruse din 1992. Pentru ca locuitorii regiunii să se bucure de un climat democratic și de respectarea drepturilor omului, Federația Rusă trebuie să renunțe la prezența sa militară în stânga Nistrului, la controlul substanțial exercitat asupra structurilor transnistrene, la campaniile de dezinformare și mașinăria de propagandă.

- Deși autoritățile ruse au declarat că poartă răspundere pentru cetățenii ruși din regiunea transnistreană [\[xvii\]](#), atunci când structurile transnistrene, controlate de Federația Rusă, comit încălcări grave ale drepturilor omului, inclusiv în raport cu cetățenii ruși din regiune, acestea se eschivează de responsabilitate și declară că e problema voastră internă. Această discrepanță subliniază duplicitatea autorităților ruse în ceea ce privește problematica transnistreană.
- Din 2004 până în prezent, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a găsit Federația Rusă responsabilă de abuzuri și violări grave ale drepturilor omului în 52 de hotărâri [\[xviii\]](#), care vizează cauze din regiunea transnistreană. Neexecutarea principială a acestor hotărâri evidențiază că interesul Federației Ruse în ceea ce privește apărarea drepturilor locuitorilor regiunii transnistrene este mai degrabă un instrument de manipulare, decât o preocupare reală și autentică pentru drepturile fundamentale ale omului.
- Deși ambasadorul rus la Chișinău a afirmat că dreptul la vot este inalienabil și sarcina misiunii diplomatice rusești este să acționeze în concordanță cu drepturile și interesele cetățenilor ruși, nu a condamnat niciodată acțiunile ilegale [\[xviii\]](#)[\[xix\]](#) întreprinse de structurile transnistrene pentru a împiedica desfășurarea scrutinelor electorale moldovenești în Zona de Securitate și regiunea transnistreană, la care participă alegători care dețin atât cetățenia rusă, cât și pe cea moldovenească.

- Emiterea pașapoartelor rusești locuitorilor regiunii transnistrene, printr-o procedură simplificată, face parte din obiectivele de politică externă ale Federației Ruse. Pașapoartele rusești au fost oferite rapid, pe bandă rulantă, inclusiv locuitorilor din teritoriile temporar ocupate ale Ucrainei și Georgiei. Existența a zeci/sute de mii de cetățeni ruși în aceste teritorii servește drept pretext pentru acțiuni de destabilizare, sau chiar militare, împotriva țărilor vecine[xx]. Totul sub pretextul „apărării drepturilor și intereselor cetățenilor ruși” din afara granițelor Rusiei.
- În final, autoritățile ruse nu pot pretinde că scopul pe care-l urmăresc este asigurarea dreptului la vot, pentru că scrutinele electorale rusești nu reprezintă procese democratice, libere, transparente și incluzive (a se vedea *Election Vulnerability Index* publicat de Freedom House)[xxi]. La fel, locuitorilor regiunii transnistrene nu le este garantat dreptul la alegeri libere și corecte de structurile transnistrene, controlate de Federația Rusă[xxii].

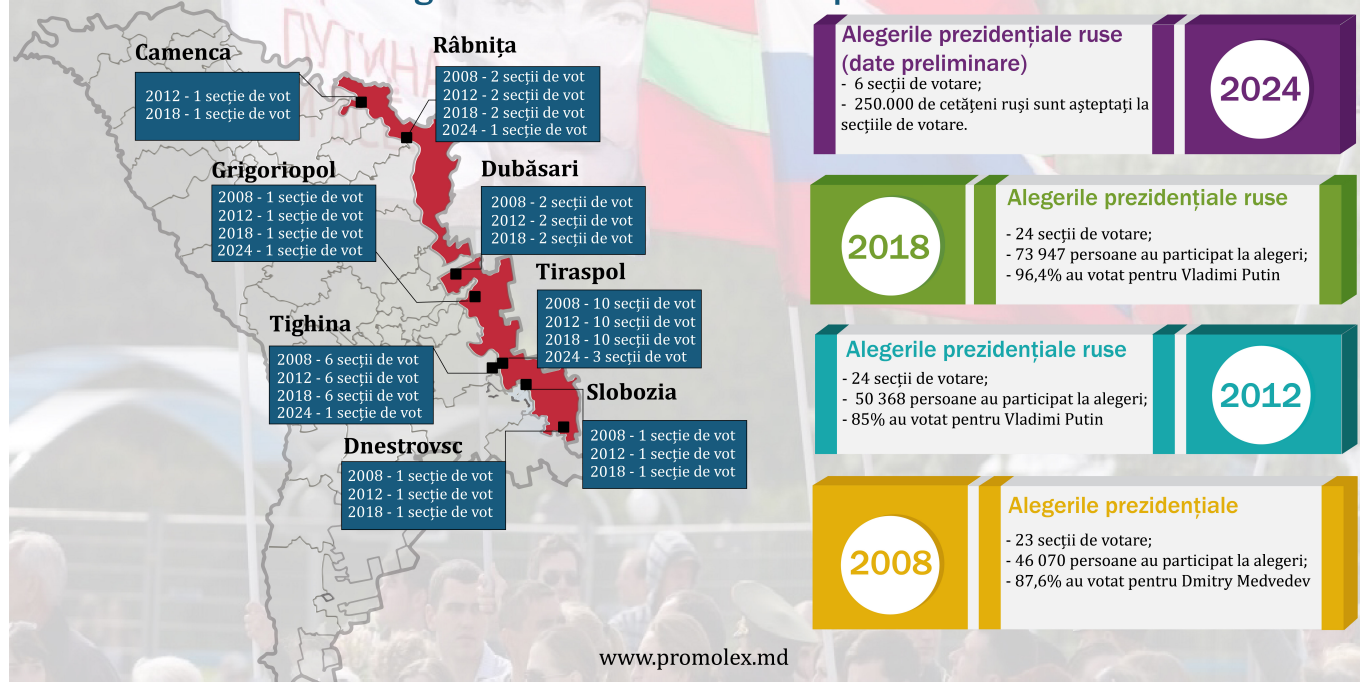
La ce servesc de fapt alegerile organizate de Federația Rusă în regiunea transnistreană?

Organizarea alegerilor prezidențiale ruse în regiunea transnistreană, sub eticheta aparent acceptabilă a „apărării drepturilor și intereselor cetățenilor ruși”, urmărește de fapt atingerea unor avantaje politice. Analizând atent modul în care a fost prezentată participarea alegătorilor din stânga Nistrului și mun. Bender, precum și rezultatele voturilor, devine evident că scopul acestor alegeri este legitimarea următoarelor idei: (1) populația regiunii este o națiune temeinic rusească și, firească, își dorește cu înverșunare să facă parte din Federația Rusă, (2) este legitim ca Rusia să pretindă la o sferă de influență în Republica Moldova și (3) populația de pe malul stâng al Nistrului are viziuni, interese și opțiuni politice ireconciliabile, fundamental diferite de

cele ale locuitorilor de pe malul drept, motiv pentru care trebuie să-i fie asigurat dreptul de a-și decide soarta independent. De asemenea, participarea locuitorilor regiunii transnistrene la aceste alegeri și rezultatele voturilor sunt menite să justifice prezența forțelor militare ruse în regiunea transnistreană, care sunt portretizate drept un „garant al securității”.

La fel de important de menționat este faptul că, în contextul alegerilor prezidențiale ruse din 2018, liderul regiunii transnistrene, Vadim Krasnoselski, a declarat că aceste alegeri au fost un „mic referendum reușit” pentru regiunea transnistreană[xxiii]. Ministerul rus de Externe și Ambasada Federației Ruse la Chișinău nu au contrazis această interpretare, din motive lesne de înțeles. Această narațiune reprezintă o gravă încălcare a principiilor de drept internațional și este incompatibilă cu ceea ce țările civilizate consideră acceptabil. Prin acest discurs se consolidează revizionismul rusesc și se legitimează dreptul și pretenția Federației Ruse de a acționa după bunul plac cu vecinii mai mici și de a anexa teritorii, mai ales dacă acolo există etnici ruși sau vorbitori de rusă.

Istoricul alegerilor organizate de Federația Rusă în regiunea transnistreană a Republicii Moldova

[i] Europa Liberă Moldova. 2024. „Rusia nu va renunța la decizia de a deschide șase secții de votare în Transnistria, sugerează ambasadorul rus de la Chișinău”. *Europa Liberă Moldova*, 12 martie. <https://moldova.europalibera.org/a/rusia-nu-va-renunta-la-decizia-de-a-deschide-sase-sectii-de-votare-in-transnistria-sugereaza-ambasadorul-rus-de-la-chisinau/32858269.html>. Accesat în 12.03.2024.

[ii] Știri din Transnistria. 2024. „Alegerea președintelui Federației Ruse la 17 martie 2024”. *Știri din Transnistria*, 12 martie. <https://novostipmr.com/ru/news/24-03-12/vybory-prezidenta-rossiyskoy-federacii-17-marta-2024-goda>. Accesat în 12.03.2024.

[iii] Știri din Transnistria. 2018. „Votul la alegerile prezidențiale din Rusia s-a încheiat în Transnistria”. *Știri din Transnistria*, 18 martie. <https://novostipmr.com/ru/news/18-03-18/v-pridnestrove-zaversh>

[ilos-golosovanie-na-vyborah-prezidenta-rf](#). Accesat în 12.03.2024.

[iv] „compania de televiziune și radio de stat transnistreană”. 2018. „Transnistria a înregistrat prezență record la alegerile prezidențiale din Rusia”. <https://radio.pgtrk.com/news/190318/na-vyborah-prezidenta-rossii-pridnestrove-pokazalo-rekordnuyu-yavku>. Accesat în 12.03.2024.

[v] Știri din Transnistria. 2018. „96,4% dintre alegători l-au votat pe Putin în Transnistria”. *Știri din Transnistria*, 19 martie. <https://novostipmr.com/ru/news/18-03-19/za-putina-v-pridnestro-ve-proglosovali-964-izbirateley>. Accesat în 12.03.2024.

[vi] „comisia electorală centrală a rmn”. 2018. „Despre rezultatele alegerilor din Rusia în primul transnistrean”. <https://www.cikpmr.com/novosti-old-cik/ob-itogakh-rossijskikh-vyborov-na-pervom-pridnestrovskom.html>. Accesat în 12.03.2024.

[vii] „compania de televiziune și radio de stat transnistreană”. 2018. „Fiecare secție de votare din rmn va primi cel puțin 8 mii de buletine de vot până pe 18 martie”. <https://radio.pgtrk.com/news/260218/kazhdyy-izbiratelnyy-uchastok-v-pmr-k-18-marta-poluchit-ne-menee-8-tysyach-byulleteney>. Accesat în 12.03.2024.

[viii] Moskalenko, Nicolai. 2012. „Arhivă: transnistrenii vor putea participa la alegerile liderului Federației Ruse”. *RIA „Ziua nouă”*, 28 februarie. <https://newdaynews.ru/pmr/375097.html>. Accesat în 12.03.2024

[ix] „comisia electorală centrală a rmn”. 2018. „Despre rezultatele alegerilor ruse în comunitatea științifică”. <https://www.cikpmr.com/novosti-old-cik/ob-itogakh-rossijskikh-vyborov-v-nauchnom-soobshchestve.html>. Accesat în 12.03.2024.

[x] Știri din Transnistria. 2018. „Comisia Electorală Centrală

a Rusiei a anunțat rezultatele votului”. *Știri din Transnistria*, 23 martie. <https://novostipmr.com/ru/news/18-03-23/na-vyborah-prezidenta-rf-vladimir-putin-nabral-7669-golosov>. Accesat în 12.03.2024.

[xi] Matveev, Dmitri. 2008. „Arhivă: Peste 87% dintre rușii transnistreni au votat pentru Dmitri Medvedev”. RIA „Ziua nouă”, 3 martie. <https://newdaynews.ru/pmr/167140.html>. Accesat în 12.03.2024.

[xii] Ibidem

[xiii] Ibidem

[xiv] Europa Liberă Moldova. 2024. „Rusia nu va renunța la decizia de a deschide șase secții de votare în Transnistria, sugerează ambasadorul rus de la Chișinău”. *Europa Liberă Moldova*, 12 martie. <https://moldova.europalibera.org/a/rusia-nu-va-renunta-la-decizia-de-a-deschide-sase-sectii-de-votare-in-transnistria-sugereaza-ambasadorul-rus-de-la-chisinau/32858269.html>. Accesat în 12.03.2024.

[xv] Guvernul Republicii Moldova. Biroul Politici de Reintegrare. 2024. „Peste 357 mii de locuitori din regiunea transnistreană sunt cetățeni ai Republicii Moldova”. <https://gov.md/ro/content/peste-357-mii-de-locuitori-din-regiunea-transnistreana-sunt-cetateni-ai-republicii-moldova>. Accesat în 12.03.2024.

[xvi] PRO TV Chișinău. 2023. „Serghei Lavrov: Federația Rusă poartă responsabilitatea pentru cetățenii ruși din Transnistria”. *PRO TV*, 28 martie. <https://protv.md/actualitate/serghei-lavrov-federatia-rusa-poarta-responsabilitatea-pentru-cetatenii-rusi-din-transnistria-2648340.html>. Accesat în 12.03.2024.

[xvii] Tabaranu, Irina. 2023. „Hotărârea CtEDO în cazul Ilașcu. De ce și la 19 ani de la pronunțare rămâne a fi cea

mai importantă”. *Zona de Securitate*, 8 iulie. <https://zonadesecuritate.md/hotararea-ctedo-in-cazul-ilascu-de-ce-si-la-19-ani-de-la-pronuntare-ramane-a-fi-cea-mai-importanta/>. Accesat în 12.03.2024.

[xviii] IPN Agenție de Presă. 2010. „La Corjova nu va fi deschisă secție de votare”. *IPN*, 23 noiembrie. https://www.ipn.md/ro/la-corjova-nu-va-fi-deschisa-sectie-de-votare-7965_986667.html. Accesat în 12.03.2024.

[xix] Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova. (fără dată). „Riscuri la adresa securității naționale în contextul viitorului scrutin parlamentar”. <https://www.sis.md/ro/content/riscuri-la-adresa-securit%C4%83%C8%9Bii-na%C8%9Bionale-%C3%AEn-contextul-viitorului-scrutin-parlamentar>. Accesat în 12.03.2024.

[xx] Euronews. 2022. „Russia has issued 720,000 fast-track passports in separatist-held areas of eastern Ukraine”. *Euronews*, 17 februarie. <https://www.euronews.com/2022/02/17/russia-has-issued-720-000-fast-track-passports-in-separatist-held-areas-of-eastern-ukraine>. Accesat în 13.03.2024.

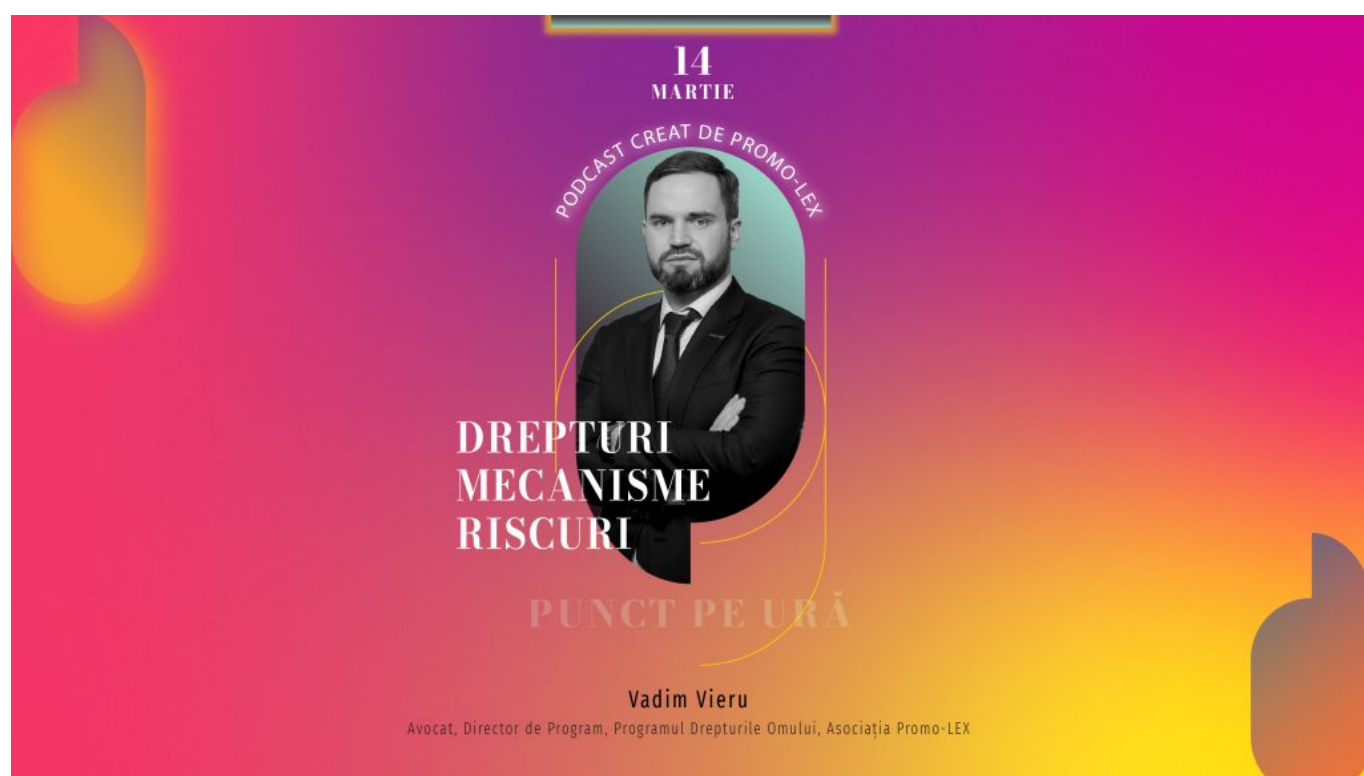
[xxi] Freedom House. (fără dată). „Election Watch for the Digital Age. Tracking the intersection of elections, internet platforms, and human rights around the world”. <https://freedomhouse.org/report/election-watch-digital-age>. Accesat în 12.03.2024.

[xxii] Freedom House. „Freedom in the World 2023: Transnistria”. <https://freedomhouse.org/country/transnistria/freedom-world/2023>. Accesat în 12.03.2024.

[xxiii] Știri din Transnistria. 2018. „Vadim Krasnoselsky: Cetățenii văd, în primul rând, stabilitate în actualul președinte al Rusiei”. *Știri din Transnistria*, 20 martie. <https://novostipmr.com/ru/news/18-03-20/vadim-krasnoselskiy-v->

deystvuyushchem-prezidente-rossii-grazhdane. Accesat în 13.03.2024.

Podcast PUNCT pe URĂ. (in)certitudinea respectării drepturilor omului

În ultimii ani am văzut cât de vulnerabile pot fi democrațiile în proces de tranziție, așa cum este Republica Moldova, în fața unor crize precum pandemia sau crize de securitate, așa cum este cea generată de războiul Federației Ruse împotriva Ucrainei.

În acest context, sunt vulnerabile și mecanismele de protecție a drepturilor omului?

Vă invităm la o discuție cu Vadim Vieru, avocat și directorul programului Drepturile Omului în cadrul Asociației Promo-LEX.

Poți asculta acest episod și în #googlepodcasts, #spotify și #soundcloud.

Podcast-ul „PUNCT pe URĂ.” este produs de Asociația Promo-LEX cu susținerea financiară a Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID Moldova).